

Да се и оне питају

Усвајањем Националног акционог плана ствара се атмосфера за афирмацију улоге жена у сектору безбедности, као и њиховог ангажмана у мировним процесима, имајући у виду да учешће жена у ратним и постконфликтним условима доприноси бољем сагледавању питања мира

Припаднице нежнијег пола треба у већој мери да учествују у раду система безбедности, а неопходно је и да се повећа њихова улога у доношењу одлука у процесима разрешавања и спречавања конфликта, порука је округлог стола који је недавно одржан у Народној скупштини Републике Србије на коме је разматран Нацрт Националног акционог плана Републике Србије (НАП РС) за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност.

Округли сто, који је, осим чланова Радне групе окупио даме из различитих структура безбедности, круна је јавне расправе о документу у коме се указује на важност улоге жена у изградњи мира и постконфликтном опоравку земље. Имајући у виду значај тог документа, текст Нацрта достављен је на разматрање органима државне управе, а за све примедбе, предлоге и сугестије јавности је, такође, био доступан на сајту Министарства одбране.

У жељи да ојача позицију жена у друштву, полазећи од Резолуције 1325 Савета безбедности УН, Влада Републике

Србије је средином године именовала Радну групу за израду Националног акционог плана Републике Србије за примену Резолуције 1325 Савета безбедности Уједињених нација – Жене, мир и безбедност.

Стручна и административно-техничка потпора Радној групи у изради НАП-а поверена је Министарству одбране, које је формирало Радни тим под вођством начелника Управе за стратегијско планирање, генерал-мајора проф. др Божидара Форце.

Највише напора у изради Нацрта Националног акционог плана уложила је Управа за стратегијско планирање Министарства одбране, под чијим се окриљем окупљао Радни тим Министарства одбране у проширеном саставу. У прилог томе иде и чињеница да је Управа осмишљавањем израде, координацијом активности и непосредним радом на стручним и административно-техничким пословима, квалитетно и у кратком року окончала рад на обимном и захтевном послу израде поменутог Нацрта.

Иницијатива за доношење овог документа у нашој земљи и пројекат израде смерница за садржај Националног акционог плана потекла је из невладине организација Београдски фонд за политичку изузетност, уз подршку Мисије ОЕБС у Републици Србији, Министарства спољних послова Краљевине Норвешке, УНИФЕМ и Канадског фонда.

У саставу Радне групе Владе за израду НАП-а, осим представника Министарства одбране, ангажовани су и представници осталих министарстава и државних институција.

Равноправност полова

Подршку свим фазама израде НАП-а пружила је и Народна скупштина Републике Србије, чија је потпредседница Гордана Чомић, отварајући недавни округли сто, оценила да је реч о значајном документу у области родне равноправности, чијем је доношењу посвећена пуна пажња.

„Стандардима улоге жене у друштву неопходно је посветити велики значај” истакла је потпредседница Чомић додајући да је Србија у том погледу оснажила државне механизме у циљу обезбеђивања равноправности полова, што се огледа у доношењу и примени родно осетљивог законодавства.

„То значи да законодавац, пре доношења закона, покуша да замисли да ли ће због неке одредбе наведене у њему некој жени у Србији бити боље или лошије, о ком год закону да је реч” нагласила је Чомић, додајући да је Министарство одбране овом приликом показало да је барјактар идеје о родној равноправности. Народна скупштина ће наставити залагања у овом правцу, али ће и пратити примену НАП-а јер су само једнаке могућности предуслов стабилности једног друштва.

Резолуција 1325

„Позивају се земље чланице да осигурају повећано присуство жена на свим нивоима одлучивања у националним, регионалним и међународним институцијама и механизмима за спречавање, вођење и решавање сукоба”, наводи се у првим редовима текста Резолуције 1325 СБ УН, једногласно усвојене 31. октобра 2000. године, која се сврстава међу најважније документе УН у области мира и безбедносне политике.

Резолуција позива на повећање учешћа жена у процесу доношења одлука, спречавању конфликта, постконфликтних ситуација, мировним преговорима и мировним операцијама. Осим тога, указује и на посебне потребе жена и деце током ратних сукоба и потребу њихове заштите као и спречавање и кажњавање сексуалног и сваког другог насиља над женама.

Документ је правно обавезујући за све земље чланице УН, без потребе за додатном ратификацијом. У извештају Генералног секретара УН из октобра 2004. године позивају су све земље чланице УН да одлучније приступе изради националних акционих планова ради одлучнијег спровођења Резолуције 1325 како би се оснажио положај жена у сектору безбедности и повећала њихова улога у одлучивању о миру и безбедности, како на националном нивоу, тако и у свету.

У протеклој деценији око 30 земаља у свету донело је националне планове, међу којима је мали број оних које се могу сврстати у земље у транзицији.

Србија је прва земља у окружењу која је на прагу усвајања те резолуције, а међу 30 земаља чланица Уједињених нација које су то већ учиниле, подсетио је том приликом начелник Управе за стратегијско планирање генерал-мајор Божидар Форца. „За нама је време када је сектор безбедности био предодређен само за мушкарце” рекао је он, изражавајући став да то министарство и практично ради на плану родне равноправности. Ове године, за упис у Војну

академију 25 одсто кандидата биле су девојке, за професионалну службу у Војсци Србије конкурисало је 15 процената жена и девојака, а исти проценат жена, додао је генерал Форца, је у мировним мисијама наше војске. У Министарству одбране, како је истакао, запослено је шест хиљада припад-

Значај едукације

Национални акциони план (НАП), као документ Владе Србије, представља оперативне смернице за спровођење Резолуције 1325 у пракси и трасира пут ка наставку онога на чему се у Србији и свим министарствима радило већ дужи низ година. Ништа започето није у супротности са том резолуцијом, а НАП ће само помоћи да одредимо приоритете, да носиоци појединих активности препознају себе и сараднике у њиховој реализацији.

Према речима др Јованке Шарановић, директорке Института за стратегијска истраживања Министарства одбране, један од општих циљева је и едукација припадника сектора безбедности и чланова њихових породица о значају већег учешћа жена у решавању питања која се односе на мир, родну равноправност и безбедност.

Пошло се од познате реченице Маршала Фердинанда Фоха који каже да „човек може једноставно да ради и при-

ница лепшег пола, што су подаци који указују на повећање броја жена у систему одбране у последњем периоду.

Шефица Одељења за демократизацију Мисије ОЕБС у Србији Дајана Фалони, обраћајући се учесницима округлог стола, изнела је став да та мисија поменути Резолуцију сматра кључном алатком за развој улоге жена у систему безбедности у Србији. Она је нагласила да је осим повећања броја жена у тим институцијама, неопходно повећати њихов број на позицијама доношења одлука.

Задовољство је било радити на нечему за шта смо знали да ће бити цивилизацијски корак у нашем друштву, нагласила је председница Београдског фонда за политичку изузетност Соња Лихт и да на овај начин, како је нагласила, усвајамо нове стандарде који ће допринети да наше друштво искористи све своје ресурсе.

У правцу регионалне безбедности

Кадеткиња Војне академије, старији водник прве класе Невена Јовановић, једна је од младих дама из система одбране пред којима је каријера, али које су се, као прва генерација девојака на Војној академији, свакако, сусреле са темама родног баланса. „Сматрам да су питања у вези са женама у систему безбедности, која су том документом обухваћена, веома важна, нарочито за нас које тек треба да закорачимо у тај свет“, истакла је Невена, додајући да је и њен упис, као и упис њених колегиница на Војну академију био корак напред у правцу родне равноправности у овом специфичном сектору.

Приступање изради НАП-а посебно је значајно у земљама које су изашле из периода сукоба, као што је то слу-

мени оно што зна. Зато, да би урадио чак и веома мало, човек мора да зна много и то веома добро”.

– То је случај и са едукацијом припадника сектора безбедности за родна питања. Да би смо могли да правимо мале али стабилне и промишљене кораке који имају изглед на дуговечност морамо кроз едукацију створити адекватан амбијент за објективизацију родне равноправности у сектору безбедности, афирмишући ставове из НАП-а, пружајући доказе о значају тих садржаја, развијајући свест о обавезности поштовања препорука – истиче др Шарановић. Она истиче да се овим жели постићи позитиван однос према промени, по којој је традиционална подела улога између мушкарца и жене у области одбране, променом друштвених прилика у садашњим условима, постала анахронна, неприхватљива и нерационална са становишта рационалног располагања људским ресурсима. Такође и да се

чај са земљама Западног Балкана. У вези с тим, чињеница да је Република Србија пред усвајањем таквог документа од посебног је значаја за нашу земљу, али и за регион југоисточне Европе у коме је до сада само Босна и Херцеговина, након четворогодишњег рада на изради таквог документа, недавно усвојила свој Национални акциони план.

Међу циљевима документа је да се у Србији обезбеди једнакост учешћа, напредовања и одлучивања жена у сектору безбедности. Акцент у Нацрту НАП-а је на заступљености, напредовању, едукацији и медијској подршци жена у сектору безбедности, а посебно на већем укључивању жена у решавању конфликта, постконфликтних ситуација и већег учешћа у мултинационалним операцијама.

Иако није посебним поглављима апострофирано, у Нацрту НАП-а присутни су и шири проблеми заштите права жена и деце, спречавања насиља и дискриминације жена у српском друштву, а истакнута је и важност спречавања илегалне трговине женама, реинтеграције прогнаних и расељених жена. Један од доприноса Нацрта НАП-а је у успостављању институционалних механизма за његово спровођење и механизма родне равноправности у систему безбед-

створи такав систем вредности, на рационално перципираним разлозима, како се ова промена, као и свака промена, не би суочила са отпором.

Др Шарановић наглашава да се едукацијом и подизањем свести о значају учешћа жена у процесу одлучивања и руковођења у сектору безбедности жели да укаже да се жене и мушкарци руководиоци не разликују с обзиром на мотиве и способности, а ни према учинку у обављању истог руководећег посла. Жене руководиоци нису другачије, већ напосто ређе и за то није одговорна њихова психо-физичка посебност него друштвени чиниоци. Активности, у функцији остварења овог циља, су укључивање садржаја о родној равноправности и значају једнаких могућности у програме обавезне едукације како руководиоца тако и свих запослених у државној управи, посебно у сектору безбедности.

ности, који су углавном новина у нашем политичком систему, попут: „особа од поверења“, саветника/саветница за родну равноправност министра, саветника/саветница за родну равноправност у цивилним мисијама и мултинационалним операцијама, аналитичких група и истраживачких тимова, као и родно одговорног буџетирања.

Размена искустава

У жеку активности везаних за израду НАП-а, Министарство одбране било је домаћин овогодишње Међународне конференције „Жене у сектору безбедности, Резолуција Савета безбедности УН 1325“ која је прошлог месеца одржана у Дому Гарде у Топчидеру. Дводневни скуп организовао је Институт за стратегијска истраживања Министарства одбране уз подршку Министарства одбране Краљевине Норвешке.

Конференција је била прилика да се размене искуства и предлози земаља учесница о побољшању регионалне сарадње у области безбедности и родне равноправности, али и да се размотре достигнућа и ограничења жена у сектору безбедности деценију након усвајања Резолуције 1325.

„Прихватајући концепт родне равноправности као једно од стратешких опредељења, Војска Србије се обавезала да, у складу са својим могућностима, тежи достизању највиших стандарда у тој области, уважавајући стечена искуства, специфичности наслеђеног стања и испољене трендове у земљама које јој у том погледу могу да служе као пример који је вредно и могуће следити“, истакла је др Јованка Шарановић на отварању конференције.

Амбасадор Краљевине Норвешке у Србији, Нилс Рагнар Камсваг је, указујући на важност положаја жена у сектору безбедности, том приликом истакао да је одговорност за усвајање и примену тог документа на свакој држави појединачно. Он је, изражавајући подршку иницијативи Србије за усвајање те резолуције, нагласио да је мало држава у свету у потпуности применило ову резолуцију и да њено усвајање не треба да остане само слово на папиру, већ да треба радити на њеној практичној примени. ■

Биљана МИЉИЋ

Снимили Јово МАМУЛА и Даримир БАНДА

Кроз едукацију припадници сектора безбедности треба да се припреме да раде у родно мешовитим тимовима, промовишући оне стилове рада који, уместо међусобног надметања, промовишу комплементарност полова. Да се добије одговор на вечито питање како успоставити баланс између професионалне сфере и остварења у породици, што је од изузетног значаја скоро за сваку жену, односно да се ускладе амбиције жене и висок ниво професионалне аспирације са једне стране и очекивања чланова породице с друге. Уколико то двоје није усклађено или се амбиције редукују, очекивања морају да се мењају или „систем пуца“.

– Искрено се надам да су циљеви које смо поставили реални и остварљиви у петогодишњем периоду, за који се Национални акциони план усваја – истиче др Јованка Шарановић.